

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра прикладної економіки та підприємництва

Методичні рекомендації та розрахункові завдання для
проведення практичних занять
з дисципліни "Економіка"
для студентів спеціальності 184 Гірництво

Дніпро

2017

Методичні рекомендації та розрахункові завдання для проведення практичних занять з дисципліни "Економіка» для студентів спеціальності 184 Гірництво/ Упоряд.: В.А Шаповал, Ю.І. Літвінов. – Д.: НГУ, 2017. – 17 с.

Упорядник:

В.А. Шаповал, доцент, канд. екон. наук.

Ю.І. Літвінов, асистент.

Затверджено на засіданні кафедри прикладної економіки та підприємництва (№1 від 30 серпня 2017 р.).

Завідувач кафедри прикладної економіки та підприємництва

«30» серпня 2017 року _____ (проф. Вагонова О.Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. МЕТА РОЗРАХУНКОВОГО ЗАВДАННЯ

Навчальні цілі розрахункового завдання:

- закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних під час вивчення дисципліни «Економіка»;
- розвиток здібностей щодо застосування економічних знань;
- формування вмінь та навичок викладення розрахунків техніко-економічних показників діяльності підприємств і формулювання висновків щодо можливостей розвитку виробництва.

Розрахункові завдання при кредитно-модульній системі організації навчального процесу використовуються як форма контролю засвоєння певного модуля практичного заняття.

2. ТЕМАТИКА РОЗРАХУНКОВИХ ЗАВДАНЬ

Тематика розрахункових завдань визначається змістом робочої програми дисципліни:

1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття та значення основних засобів. Структура основних засобів підприємства. Первісна, залишкова, відновна та балансова вартості основних засобів. Амортизація, норма амортизації, амортизаційні відрахування. Показники руху та зносу фондів. Фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці, рентабельність основних фондів. Шляхи поліпшення використання основних фондів.

2. ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття, значення та структура оборотних коштів. Кругообіг оборотних коштів. Нормування оборотних коштів: норма запасу, норматив оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних коштів.

3. ТРУДОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Використання робочого часу: календарний, номінальний, ефективний фонди часу. Продуктивність праці, трудомісткість продукції. Категорії персоналу, коефіцієнти облікового складу, плинності. Мотивація персоналу.

4. ОПЛАТА ПРАЦІ

Форми та системи оплати праці. Тарифна система. Формування фонду заробітної плати. Стимулююча роль заробітної плати.

5. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Собівартість продукції. Класифікація витрат підприємства. Управління собівартістю продукції. Точка беззбитковості.

6. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ціна продукції. Поняття й оцінка виручки, прибутку, рентабельності.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЗАВДАННЯ

У ході виконання індивідуального завдання студенти отримують навички розрахунків техніко-економічних показників, їх тлумачення для оцінки ситуації і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. З метою опанування знаннями з дисципліни "Економіка" студентам **пропонуються завдання на такі теми:**

- 1) облік і використання основних засобів підприємства;
- 2) нормування й оцінка використання оборотних коштів підприємства;
- 3) планування та аналіз трудових ресурсів;
- 4) визначення розміру заробітної плати;
- 5) обчислення й аналіз собівартості продукції;
- 6) визначення економічних показників діяльності підприємства.

Вибір індивідуального варіанта полягає у здійсненні певних змін цифрової частини завдання.

Приклад: вартість обладнання складає $500 + 10 \cdot N_2$ тис. грн, де $10 \cdot N_2$ – збільшений у десять разів номер свого варіанта (номер за списком), який додають до числа. Отже, у 5 варіанті вартість обладнання дорівнює 550 тис. грн.

Розрахункові завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні викладача.

Студент при виконанні завдання повинен:

- отримати завдання;
- самостійно виконувати індивідуальне завдання, базуючись на запропонованих джерелах інформації;
- відвідувати консультації;
- сприймати зауваження та виконувати методичні вказівки викладача;
- вчасно подати індивідуальне завдання на перевірку;
- при підсумковій співбесіді з викладачем довести самостійність виконання завдання.

Викладач повинен:

- скласти графік консультацій (не менш ніж дві на тиждень);
- дотримуватись графіка консультацій;
- контролювати хід та якість виконання індивідуального завдання;
- перевірити та оцінити якість виконання індивідуального завдання за визначеними критеріями;
- довести до студентів результати виконання індивідуального завдання при співбесіді.

4. ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ПОЯСНЕННЯ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Тема 1. Облік і використання основних засобів підприємства

Завдання 1.1. Визначити первісну вартість основних засобів за групами та в цілому за даними табл. 1.

Таблиця 1

Вихідні дані про вартість основних фондів підприємства

Основні фонди	Витрати			
	Придбання, тис. грн	Доставка, % від придбання	Монтаж, % від придбання	Будівельно-монтажні роботи, тис. грн
Автотранспорт	240,2+10·№ ₂	–	–	–
Комп'ютери	10,3+3·№ ₂	1	2,2	
Лабораторні прилади	5,5+5·№ ₂	0,5	–	–
Адміністративний будинок	650,1+10·№ ₂	–	–	–
Споруди	–	–	–	120,7+10·№ ₂
Лінії електропередач	–	–	–	150,9+8·№ ₂
Офісні меблі	8,6+10·№ ₂	1,5	–	–
Робоче устаткування	2050,8+10·№ ₂	3,1	5,7	–

Завдання 1.2. Розрахувати амортизаційні відрахування (відповідно до Податкового кодексу України) за перший рік і балансову вартість на початок другого року.

Завдання 1.3. Відповідно до руху основних фондів у наступному році (табл. 2) визначити: коефіцієнти введення та вибуття, середньорічну вартість.

Таблиця 2

Зміни вартості основних фондів протягом наступного року

Основні фонди	Вибуття, грн	Введення, грн
Автотранспорт	20 320	35 253
Комп'ютери	3 874	7 050
Лабораторні прилади	1 200	5 000
Адміністративний будинок		35 158
Споруди	20 641	30 000
Офісні меблі		5 120
Робоче устаткування	25 896	37 267

Завдання 1.4. Розрахувати фондівдачу, фондомісткість і фондоозброєність праці, якщо обсяг виробництва складає 756 тис. т продукції на рік, собівартість – 680 грн/т. Чисельність персоналу підприємства – 750 осіб, у тому числі 92 % – промислово-виробничий персонал.

*Методичні пояснення до виконання завдань
на тему “Облік і використання основних засобів підприємства”*

1. Для визначення первісної вартості основних засобів за групами і в цілому (завдання 1.1) слід виконати такі дії: визначити всі складові (придбання, доставка, монтаж, будівельні роботи) первісної вартості основних засобів, перелічених у табл. 1, з урахуванням варіативних коефіцієнтів; заповнити вихідну табл. 3, в якій змінити найменування колонок, додати ще рядок та колонку, в яких навести первісну вартість окремих засобів за рядками та підприємству в цілому.

Таблиця 3

Вартість основних фондів підприємства

Основні фонди	Витрати				УСЬОГО, тис. грн
	Придбання, тис. грн	Доставка, тис. грн	Монтаж, тис. грн	Будівельно- монтажні роботи, тис. грн	
Автотранспорт					15
Комп'ютери					3
Лабораторні прилади					7
Адміністративний будинок					7
Споруди					13
Лінії електропередач					8
Офісні меблі					5
Робоче устаткування					12
УСЬОГО, тис. грн	50	10	5	35	80

2. При визначенні первісної вартості за групами основних засобів треба їх позначити з урахуванням класифікації Податкового кодексу України та підсумовувати вартість засобів за кожною групою окремо. *Приклад:* транспортні засоби – 5 група, споруди – 3 група; лабораторні прилади – 4 група (строк корисної експлуатації – 2 роки). В завданнях можна обирати будь-який дозволений Кодексом метод амортизації.

3. Розрахунок амортизаційних відрахувань (завдання 1.2) треба здійснювати за річними нормами амортизації (відповідно до зазначеного вище кодексу). Далі слід визначити загальний розмір амортизаційних відрахувань за всіма основними засобами підприємства.

4. Визначення балансової (залишкової) вартості основних засобів полягає в зменшенні первісної вартості на розмір визначених амортизаційних

відрахувань. Зазначену балансову вартість слід розрахувати за групами та в цілому.

5. При аналізуванні руху основних засобів (завдання 1.3) розраховують коефіцієнти введення та вибуття, де використовують загальну вартість основних засобів, які були введені на баланс підприємства або вибули з нього. Проміжний розрахунок вартості основних засобів на кінець року слід здійснювати з використанням загальної відповідно до підприємства залишкової вартості засобів (завдання 1.2), яка водночас є вартістю на початок наступного року.

6. Середньорічна вартість основних засобів визначається як середнє арифметичне вартості основних засобів на початок і кінець року.

7. У завданні 1.4 фондоддачу, фондомісткість треба розраховувати з використанням як натурального (т), так і вартісного значення обсягу виробництва (у вартісному значенні – це загальні витрати на виробництво продукції). Фондоозброєність праці слід визначати відповідно до чисельності лише промислово-виробничого персоналу підприємства.

4.2. Тема 2. Нормування й оцінка використання оборотних коштів підприємства

Завдання 2.1. Визначити часткові та загальний нормативи оборотних коштів за основними видами матеріалів, наведених у табл. 4.

Таблиця 4

Вихідні данні для нормування матеріалів

Матеріали	Вартість матеріалу, грн/т	Планові витрати матеріалу, т/рік	Час на приймання, підготовку, днів	Час на транспортування, днів	Кількість поставок на рік
Швелер	200+№	150	1	5	20
Брус	560	250–№	2	4	15
Вибухівка	98	130–№	3	3	10

Завдання 2.2. Порівняти зміну тривалості одного обороту оборотних коштів, а також їх абсолютне звільнення за даними табл. 5.

Таблиця 5

Економічні показники діяльності підприємств

Підприємства	Обсяг реалізації продукції, тис. грн/рік	Норматив оборотних коштів, тис. грн	Збільшення обсягу реалізації, %	Зменшення нормативу оборотних коштів, %
ТОВ "Агат"	2 000–10·№	150	1	5
ВАТ "Гамма"	1 500	250–5·№	2	4
ТОВ "Дніпро"	1 550	130+3·№	3	3

Методичні пояснення до виконання завдань на тему “Нормування й оцінка використання оборотних коштів підприємства”

Порядок визначення часткових і загального нормативів оборотних коштів (завдання 2.1) за основними видами матеріалів:

- скласти таблицю вихідних даних;
- розрахувати складові норми запасу за окремими видами матеріалів (поточний запас, транспортний, на підготовку, страховий);
- визначити середньодобову потребу в кожному матеріалі;
- розрахувати часткові нормативи оборотних коштів у натуральному та вартісному вимірі;
- визначити загальний норматив оборотних коштів відповідно до підприємства;
- зробити висновки щодо розміру коштів, які спрямовують на поповнення запасів відповідно до матеріалів.

Для порівняння зміни тривалості одного обороту оборотних коштів, а також визначення їх абсолютного звільнення (завдання 2.2) треба виконати такі дії:

- заповнити таблицю вихідних даних з урахуванням змін, передбачених у плановому періоді;
- визначити тривалості одного обороту оборотних коштів у базовому і плановому періодах. Порівняти отримані результати (збільшення, скорочення);
- розрахувати абсолютне звільнення оборотних коштів;
- зробити висновки щодо ефективності управління оборотними коштами на підприємствах, що аналізують.

4.3. Тема 3. Планування та аналіз трудових ресурсів

Завдання 3.1. Відомо, що підприємство працює в одну зміну. За даними табл. 6 необхідно визначити величини таких показників:

- коефіцієнт облікового складу;
- явочна й облікова чисельність персоналу в базовому і плановому періодах;
- коефіцієнт плинності кадрів.

Таблиця 6

Показники використання робочого часу та інтенсивності робіт

Показник	Значення показника
Номінальний фонд часу, год	2 216
Коефіцієнт планових невиходів, %	6
Норма виробітку, т/особу за зміну	57 + №
Планована зміна норми виробітку, %	2,5
Обсяг виробництва, тис. т/зміну	134,7 + 10·№
Коефіцієнт виконання норм, ч. од.	1,15
Планована зміна коефіцієнта виконання норми, %	4
Чисельність звільнених за рік, осіб	12 + №

Завдання 3.2. Проаналізувати зміну таких показників: середньорічний виробіток одного працівника і робітника, середній виробіток робітника за день. Вихідні дані наведені в табл. 7.

Таблиця 7

Вихідні дані до завдання 3.2

Показник	Період	
	2011 р.	2012 р.
Обсяг виробництва, тис. грн	96,3	100,8 + 10·№
Чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб	510 + №	540
Питома вага робітників у промислово-виробничому персоналі, %	80	72
Відпрацьовано одним робітником за рік, дн	220	203

*Методичні пояснення до виконання завдань на тему
“Планування та аналіз трудових ресурсів”*

Порядок вирішення завдання 3.1:

- розрахувати ефективний фонд робочого часу, зважаючи на коефіцієнт планових невиходів;
- визначити коефіцієнт облікового складу;
- визначити чисельність робочих у базовому періоді на підставі норми виробітку, обсягу виробництва та коефіцієнта виконання норм;
- аналогічно попередньому пункту визначити чисельність робочих у плановому періоді з урахуванням зміни норм виробітку та коефіцієнта виконання норм;
- розрахувати чисельність звільнених робочих та коефіцієнт плинності кадрів.

У ході вирішення завдання 3.2 треба порівняти планові та базові показники середньорічного виробітку одного робітника і працівника, середній виробіток робітника за день. При розрахунку показників слід враховувати питому вагу робітників у загальній кількості промислово-виробничого персоналу. Результати розрахунків треба навести в табл. 8.

Таблиця 8

Аналіз показників продуктивності праці

Показник	Період, р.		Зміни	
	2011	2012	+/-	%
Продуктивність праці, тис. т/робітн.	560	580	20	3,6
Продуктивність праці, тис. т/працівн.	480	490	10	2,1

4.4. Тема 4. Визначення розміру заробітної плати

Завдання 4.1. Визначити місячну заробітну плату робітника 5 розряду, праця якого оплачується за погодинно-преміальною системою оплати праці. Годинна тарифна ставка 5 розряду – 25,2+№ грн. Робітник за місяць відпрацював 21 зміну по 8 год. Відповідно до чинного положення про преміювання на підприємстві за виконання планового завдання нараховується премія в розмірі 30 % від простого погодинного заробітку. В аналізованому місяці цех виконав планове завдання.

Завдання 4.2. Визначити місячну заробітну плату інженера-технолога, посадовий оклад якого складає 3050+№ грн. Кількість робочих днів відповідно до графіка виходів інженера складає 21. Кількість виходів за даними табельного обліку – 20 днів. За результатами роботи підприємства розмір премії склав 25 % до погодинного заробітку.

Завдання 4.3. Відрядний заробіток бригади з 9 робітників складає 23000+№ грн/міс. Бригада виконала план робіт на 105 %. За виконання плану передбачене преміювання в розмірі 20% і за кожен відсоток перевиконання плану – по 1,5+0,5·№ % відрядного заробітку. Також робітники преміюються за скорочення технологічних втрат по 2,5 % за кожне 0,1 % зниження фактичних втрат порівняно з плановим рівнем. Планові втрати встановлені на рівні 2 %, а фактично вони склали 1,4 %. За керівництво бригадою передбачено 3 % сукупного відрядного заробітку бригади. Розрахувати загальний відрядний заробіток бригади, а також індивідуальний заробіток бригадира та кожного робітника, якщо всі вони мають однакову кваліфікацію і відпрацювали за місяць однакову кількість змін.

*Методичні пояснення до виконання завдань на тему
“Визначення розміру заробітної плати”*

Виконання завдання 4.1 передбачає визначення простої погодинної заробітної плати, яку розраховують виходячи з відпрацьованого часу (днів), тарифної ставки і додаткової зарплати (премії), яка враховує виконання планових обсягів робіт.

Для вирішення завдання 4.2 необхідно визначити заробітну плату інженера з урахуванням середньої зарплати за день, кількості виходів за місяць, а також премії.

Для визначення загального відрядного заробітку бригади (завдання 4.3) необхідно застосувати методику розрахунку заробітної плати за відрядно-преміальною системою, а також врахувати преміальні виплати за скорочення технологічних втрат. Подальший розподіл загального відрядного заробітку бригади між робітниками передбачає розрахунок доплати бригадиру за керівництво бригадою.

4.5. Тема 5. Обчислення та аналіз собівартості продукції

Завдання 5.1. Визначити собівартість продукції.

Завдання 5.2. Зробити структурний аналіз собівартості продукції.

Завдання 5.3. Визначити точку беззбитковості виробництва продукції підприємства за умови, що 75 % від суми інших витрат належать до умовно-постійних витрат. Визначити запас та коефіцієнт фінансової сталості підприємства.

Вихідні умови для завдань теми 5:

- обсяг виробництва продукції – $500\,000 + 10 \cdot N_2$ од.;
- робітники перебувають на відрядній оплаті праці і розцінка за одиницю продукції складає 7,15 грн;
- заробітна плата інших категорій працівників до зарплати робітників – 21 %;
- для виробництва використовується ліс у розрахунку $0,03\text{ м}^3$ на одиницю обсягу продукції;
- вартість лісу – 400 грн/м³;
- витрати на паливо – 97 500 грн;
- енерговитрати – 125 000 грн;
- вартість основних фондів, які є в наявності, за групами на початок року:

Група	Первісна вартість, тис. грн.	Строк корисної експлуатації
3	$1\,500\,000 + 5 \cdot N_2$	20
4	20 000	5
5	746 700	5
6	$250\,000 - 7 \cdot N_2$	4
14	12 000	6

- розмір інших витрат – 0,11 грн/од. обсягу продукції;
- ціна продукції: $(\text{розрахована собівартість продукції} \cdot 1,12) + 10 \cdot N_2$, грн.;

Методичні пояснення до виконання завдань на тему "Обчислення та аналіз собівартості продукції"

Визначення собівартості продукції (завдання 5.1) передбачає розрахунок витрат на її виготовлення, які виникають унаслідок використання окремих видів матеріалів, палива, електроенергії тощо. Найбільш простою для сприйняття є така послідовність дій:

- розрахунок фонду заробітної плати (ФЗП). Цей фонд складається з двох частин – зарплати робітників-відрядників та зарплати працівників інших категорій;
- визначення розміру соціальних відрахувань із заробітної плати – 37 % від ФЗП;

- розрахунок витрат на матеріали (ліс), виходячи з питомих витрат на одиницю обсягу продукції, вартості та обсягу виробництва;
- витрати на паливо та електроенергію приймаються незалежно від обсягів виробництва;
- розрахунок амортизаційних відрахувань слід здійснювати за групами основних засобів та нормами амортизації, що передбачені Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств";
- розмір інших витрат розраховують виходячи із загального обсягу виробництва.

Структурний аналіз обчисленої собівартості (завдання 5.2), результати розрахунку якої у завданні 5.1 занесені в табл. 9, передбачає визначення питомої ваги (%) кожної калькуляційної статті витрат у загальному їх обсязі (100%). Стосовно отриманої структури слід зробити висновки про перевагу одних витрат над іншими, визначити виробництво як трудомістке, енергоємне або матеріалоємне. Результати розрахунків треба навести в табл. 9.

Визначення точки беззбитковості виробництва (завдання 5.3) слід починати із розподілення калькуляційних статей витрат на умовно-постійні та умовно-змінні відповідно до коливання обсягів виробництва. Як зазначено в умовах завдання 5.3, інші витрати мають як постійну, так і змінну частини, тому їх треба розділити. Розрахунок точки беззбитковості здійснюють за формулою:

$$B = V_{\text{пост.заг.}} / (C_{\text{од}} - V_{\text{змін.од}}), \quad \text{одиниць,}$$

де $V_{\text{пост.заг.}}$ – загальні постійні витрати (на весь обсяг продукції); $C_{\text{од}}$ – ціна одиниці продукції; $V_{\text{змін.од}}$ – змінні витрати на одиницю продукції (питомі).

Аналіз точки беззбитковості передбачає визначення мінімального обсягу доходу від реалізації продукції, рівня завантаженості виробничих потужностей, запасу фінансової сталості (методика наведена у [3, 8]).

Таблиця 9

Калькуляція собівартості продукції

Стаття витрат	Витрати		Питома вага, %
	грн/рік	грн/од.	
Фонд заробітної плати (ФЗП)			
Нарахування на зарплату (22% від ФЗП)			
Матеріали			
Паливо			
Енерговитрати			
Амортизація			
Інші			
Собівартість			

4.6. Тема 6. Визначення економічних показників діяльності підприємства

Завдання 6.1. Визначити рівень рентабельності, якщо план випуску готових виробів $7\ 200 + 10 \cdot N_2$ одиниць, повна собівартість виробу – 86 грн, оптова ціна – 110 грн; прибуток від реалізації іншої продукції – 1,12 млн. грн, середньорічна вартість основних виробничих фондів – 165 000 тис. грн, вартість нормованих оборотних коштів – 1 350 тис. грн.

Завдання 6.2. Визначити ціну виробу, якщо відомо, що його заводська собівартість складає $180 + N_2$ грн, планова рентабельність – 15 %. Прибуток збутової організації 18 %. Податок на додану вартість до ціни збутової організації 20 %.

Завдання 6.3. Проаналізуйте рівень беззбитковості виробництва за різними критеріями (рівень завантаженості по виробничій програмі; запас сталості в натуральних одиницях), якщо відомо, що витрати на виготовлення продукції складають 570 тис. грн, планова рентабельність $12 + N_2$ грн/од. Умовно-змінні витрати підприємства складають $43 + 0,5 \cdot N_2$ %. Поточний обсяг виробництва продукції дорівнює $30\ 000 + 10 \cdot N_2$ одиниць.

Методичні пояснення до виконання завдань на тему "Визначення економічних показників діяльності підприємства"

Виконання завдання 6.1 передбачає такі дії:

- визначення норми прибутку на одиницю продукції виходячи з ціни та собівартості;
- визначення прибутку на весь обсяг виробленої продукції;
- розрахунок загального прибутку (з урахуванням доходів від реалізації іншої продукції);
- розрахунок рентабельності продукції;
- розрахунок загальної рентабельності виробництва;
- розрахунок чистої рентабельності виробництва.

Виконання завдання 6.2 передбачає послідовне збільшення заводської собівартості з урахуванням планової рентабельності, прибутку посередника та податку на додану вартість.

Методика виконання завдання 6.3 наведена в завданні 5.3.

5. СТРУКТУРА РОЗРАХУНКОВОГО ЗАВДАННЯ

Усі розрахункові завдання слід виконувати в одному спеціально відведеному для цих робіт зошиті. Розрахункове індивідуальне завдання на окрему тему повинно містити: назву розрахункової теми, постановку задач у форматі “дано – визначити”, основний розділ з наведеними розрахунками та висновками, перелік використаної літератури.

Постановка задачі. Подається відповідно до одержаного завдання.

Основний розділ. Викладення алгоритму виконання індивідуального завдання, що передбачає лише підставлення значень відповідних параметрів, неприпустимо.

Кожний окремих розрахунок завдання повинен мати назву (наприклад, визначимо собівартість продукції за економічним елементом "Оплата праці").

Отримані студентом техніко-економічні показники діяльності підприємства мають бути проаналізовані та на підставі цього треба зробити висновки щодо подальших рішень відносно розвитку виробничої та економічної діяльності підприємства.

Список літератури. Бібліографічний опис джерел, на які є посилання, наводять з нової сторінки. Бібліографічні описи в переліку посилань подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті пояснювальної записки.

6. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Оформлення розрахункових завдань пропонується виконувати відповідно до правил, що подані в розділі 15 стандарту СВО НГУ НМЗ-05. Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу. / Упоряд.: В.О. Салов, Т.В. Журавльова, О.М. Кузьменко та ін. – Д.: Національний гірничий університет, 2005. – 138 с.

7. ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Загальні критерії оцінки:

- ♦ правильність розрахунків;
- ♦ повнота структури розрахунків (постановка задачі, розрахункова схема, оцінка показників);
- ♦ грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладення матеріалу;
- ♦ оформлення відповідно до чинних стандартів;
- ♦ наявність посилань на джерела інформації;
- ♦ самостійність виконання (визначається під час захисту).

8. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: URL: www.rada.gov.ua.
2. Бланк И. Управление прибылью. – К.: Ника-Центр, 1998. – 544 с.
3. Бойко В.В. Економіка підприємств України: Навчальний посібник – 2-ге вид., перероб. і доп. – Д.: Національний гірничий університет, 2005. – 527 с.
4. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємства. – Львів: Вид-во “Сполом”, 1999. – 211 с.
5. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 626 с.
6. Мертенс Л.В. Инвестиции: курс лекций по современной финансовой теории. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.
7. Економіка підприємства: Підручник / За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2006. – 614 с.
8. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – 5-е изд. – Минск: Новое знание, 2001. – 686 с.
9. Податковий кодекс України.

9. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Студент має розуміти та пояснювати:

- методику проведених розрахунків за відповідною темою дисципліни (наприклад, поясніть порядок розрахунку фондоозброєності праці);
- сутність застосованих показників та процесів, що аналізуються (наприклад, розкрийте сутність амортизації основних засобів);
- характеристику ситуації, що впливає з проведених розрахунків (наприклад, який вплив здійснює високий ступінь зносу основних засобів на розвиток виробничої діяльності підприємства);
- ймовірні рішення керівників підприємства щодо подальшого розвитку окремих сфер господарської діяльності підприємства (наприклад, наведіть можливі шляхи зниження собівартості продукції, підвищення продуктивності праці тощо).

Запитання для самостійної перевірки рівня знань (орієнтовні екзаменаційні запитання)

«Основні засоби»

1. З якою метою здійснюється амортизація основних засобів підприємства. Поясніть механізм амортизації основних засобів.
2. Яким чином здійснюється облік основних виробничих засобів на підприємстві. Яким чином використовуються отримані результати обліку?
3. Що розуміють під зносом основних виробничих засобів. Які рішення та в яких випадках мають прийматись керівництвом підприємства щодо стану основних засобів.

4. Поясніть показники ефективності та шляхи удосконалення використання основного технологічного устаткування.

5. Поясніть узагальнюючі показники та шляхи підвищення ефективності використання основних виробничих засобів.

«Оборотні засоби»

6. Наведіть приклади та розкрийте характер участі у виробничому процесі оборотних засобів. Опишіть структуру оборотних засобів підприємства.

7. Розкрийте механізм (послідовність) нормування оборотних засобів підприємства (основних матеріалів).

8. Поясніть цілі нормування оборотних засобів підприємства. Поясніть, чи існують між цими цілями протиріччя?

9. Поясніть показники ефективності та шляхи удосконалення використання оборотних засобів підприємства.

«Персонал»

10. Розкрийте сутність показників, які дозволяють оцінити ефективність використання трудових ресурсів підприємства. Назвіть можливі резерви підвищення зазначеної ефективності.

11. Що розуміють під обліковим (списковим) та явочним складом персоналу. Розкрийте механізм визначення потрібної кількості персоналу підприємства.

«Заробітна плата»

12. Які функції виконує зарплата? Хто має розуміти ці функції та при прийнятті яких рішень використовувати ці знання?

13. Наведіть та поясніть основні форми та системи заробітної плати. Яким чином здійснюється їх вибір.

«Собівартість»

14. Які важелі управління собівартістю продукції існують на гірничому підприємстві.

15. Поясніть сутність собівартості продукції та назвіть цілі аналізу її структури.

16. Поясніть розподіл витрат на умовно-постійні та умовно-змінні. Де використати таку інформацію?

«Фінансово-економічні результати господарювання»

17. Поясніть показники рентабельності виробництва та продукції. Яку інформацію вони надають. Наведіть цифровий приклад та поясніть його.

18. Поясніть взаємозв'язок між показниками: собівартість, ціна, дохід від реалізації продукції, прибуток.

19. Поясніть точку беззбитковості підприємства. Яку мету переслідують при визначенні точки беззбитковості.